

«Έρως δ' ἐτίναξέ μοι φρένας  
ὥς ἄνεμος κατ' ὄρος  
δρύσιν ἐμπέτων»  
(Σαπφώ, απόσπασμα 47)

### Πώς θα χαρακτηρίζατε τον Έρωτα;

**Α** βέβαιος, άβρός, άβροπέδιλος, άγέρωχος, άγαλλόμενος, άγριος, άγρυπνος, άδόνητος (: ακλόνητος), άήττητος, άθαμβής (: άφοβος), άθάνατος, άλάστωρ (: καταστροφικός), άληθινός, άνήμερος, άνίκητος, άνώνυμος, άρχων, άτεγκτος, άτρεπτος, άφθονος, άφρων, άφύλακτος. **Β**αρύζηλος, βασιλεύς, βίαιος. **Γ**αμήλιος, γελών, γλυκύς, γλυκύπικρος, γνήσιος, γυμνός. **Δ**αίμων, δεινός, δέσμιος, δεσπότης, δολοπλόκος, δοξαστός, δραπετίδης, δριμύς. **Ε**μφυτος, επίβουλος, έταίρος, εύμενής, εύχαρις, έφίμερος (: επιθυμητός). **Η**γήτωρ ψυχών, ήδύς, ήλιος, ήνιοχος. **Θ**ερμός, θήλυς (: φρέσκος, αναζωογονητικός), θηρευτής, θρασύς. **Ι**ατρός, ιερός, ίμερόεις (: ποθητός). **Κ**άλλιστος θεών, κευθόμενος (: κρυφός), κοινός, κοῦρος (: νεανικός), κληδοῦχος (: κρατά τα κλειδιά), κύριος. **Λ**άβρος (: ορμητικός), ληστής λογισμοῦ, λυσιμελής. **Μ**έγας, μείλιχος, μειδιών, μυσταγωγός. **Ν**ήπιος, νοητός, νόθος (: απατηλός). **Ο**νομαστός, όξύ δεδορκώς, όσιος, ούράνιος. **Π**αίς, παιώνιος (: κατευναστικός), παμφάγος, πανδαμάτωρ, πάνδημος, πικρός, πλαστός, πλανώμενος, ποικιλόπτερος, πτερόεις, πυρφόρος. **Σ**κότιος, συνεργός, σώφρων, σωτήρ. **Τ**ακερός (: απαλός, τρυφερός), τοξαλκής, τοξότης, τραχύς, τριπανούργος, τύραννος. **Υ**περπόντιος. **Φ**ρενοκλόπος, φρενοληστής, φίλος. **Χ**ρυσοκόμας (: χρυσομάλλης), χρυσοφαής (: με χρυσό φως). Ψυχής άκόνη, ψυχής μάγειρος. **Ω**κύς (: γρήγορος) ...



**ἔρως, -ωτος, ὁ**, I. ένθερμη αγάπη, σε Τραγ.: μεγάλη επιθυμία πράγματος, τινός, σε Ηρόδ., Αισχύλ. κ.λπ.: στον πληθ., αγάπες, έρωτες, ερωτικές πράξεις, σε Ευρ., Σοφ.: λέγεται για υπερβολική χαρά, II. ως κύριο όνομα, ο θεός του έρωτα, ο θεός Έρωτας, Amor, στον ίδ., σε Ευρ.

**ἔρος, ὁ**, αιτ. ἔρον, δοτ. ἔρω, ποιητ. τύπος του ἔρωτος (πρβλ. **γέλως**), I. αγάπη, έρωτας, επιθυμία, σε Όμηρ. κ.λπ. II. ως κύριο όνομα, Έρωτος, θεός του Έρωτα, σε Ησίοδ.

Πηγή: LIDDELL & SCOTT

Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας  
(Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού, εκδ. Πελεκάνος 2007)

Πρόκειται για ένα άτακτο, σκανταλιάρικο παιδί που τιμωρείται με τρόπους κλασικούς (βλ. εικ.), όπως περιγράφει ο Λουκιανός (Θεῶν Διάλογοι, Ἀφροδίτη – Σελήνη 19.1.7-15):



Ἔα· ἐκείνος ὕβριστής ἐστιν·  
(...) ὥστε πολλάκις ἠπειλήσα,  
εἰ μὴ παύσεται  
τοιαῦτα ποιῶν,  
κλάσειν μὲν αὐτοῦ  
τὰ τόξα καὶ τὴν φαρέτραν,  
περιαιρήσειν δὲ καὶ τὰ πτερὰ·  
ἤδη δὲ καὶ πληγὰς  
αὐτῷ ἐνέτεινα ἐς τὰς πυγὰς  
τῷ σανδάλῳ·  
ὁ δὲ οὐκ οἶδ'  
ὅπως τὸ παραυτίκα δεδιῶς  
καὶ ἱκετεύων  
μετ' ὀλίγον ἐπιλέλησται ἀπάντων.

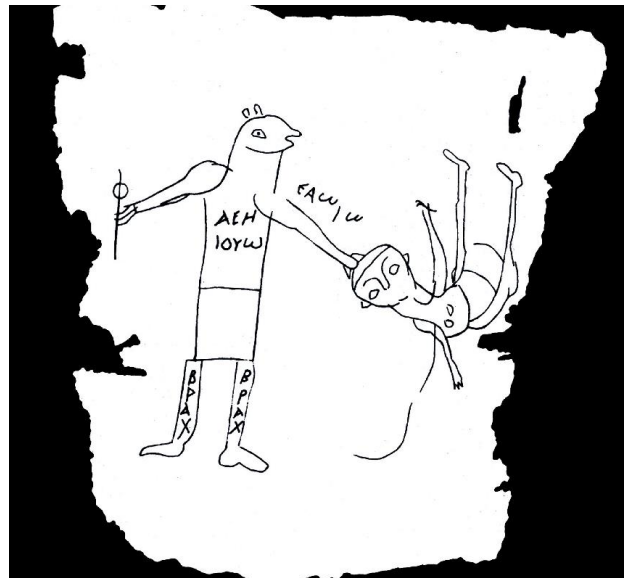
«Ἄσ' τα εἶναι άτακτος...  
πολλές φορές τον απείλησα ότι,  
αν δεν σταματήσει  
να κάνει αυτά τα πράγματα, θα τού  
σπάσω  
το τόξο και τη φαρέτρα,  
ότι θα τού πάρω τα φτερά,  
μέχρι και που του τις έβρεξα  
στα πισινάκια  
με το σανδάλι.  
Και αυτός δεν ξέρω  
σαν να φοβήθηκε εκείνη τη στιγμή και να  
με παρακαλούσε,  
αλλά μετά από λίγο τα ξέχασε όλα».

**Σαν να μην πέρασε ούτε μία ημέρα ...**

Ένα γεμάτο λαχτάρα ραβασάκι απλό, χαραγμένο πρόχειρα πάνω σε ένα κομμάτι πηλού, όπου ο ερωτευμένος νέος καλεί την ερωμένη στο σπίτι του, «Εὐμελὶς ἦκε | ὅς τάχος | Ἀρκέσιμος» (Ευμελίδα, έλα το ταχύτερο δυνατόν, Αρκέσιμος) είναι ο πρόγονος των σημερινών SMS των νέων ανθρώπων.

Μπορεί αργότερα –όταν ο φτερωτός θεός έχει πια πετάξει μακριά ή όταν το αντικείμενο του πόθου δεν στέργει να ενδώσει– η ερωτική επιθυμία να μετατραπεί σε κατάρα.

Πάνω σε ένα μολύβδινο φύλλο, που δεν λιώνει εύκολα (βλ. εικ.), θα χαραχθούν κατάρες και σκίτσα κατά του νεαρού Ερμία, που σύρεται βιαίως από έναν δαίμονα-θεό και με ξόρκια τον καταριέται η ερωμένη του να βρει τον θάνατο από εμπύρετη αρρώστια, μια κατάρα που ακόμη και σήμερα υπάρχει στα χείλη των απελπισμένων ερωτικά:



«Να λιώσεις όπως με λιώνει ο έρωτάς σου».

**ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Συμπόσιο, 188d**

Οὕτω πολλὴν καὶ μεγάλην,  
μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύναμιν ἔχει  
συλλήβδην μὲν ὁ πᾶς Ἔρως,

ὁ δὲ περὶ τάγαθὰ ἀποτελούμενος  
μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης  
καὶ παρ' ἡμῖν  
καὶ παρὰ θεοῖς,  
οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει  
καὶ πᾶσαν εὐδαιμονίαν  
ἡμῖν παρασκευάζει  
καὶ ἀλλήλοις δυναμένους ὁμιλεῖν  
καὶ φίλους εἶναι  
καὶ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν θεοῖς.

Τόσο μεγαλοδύναμος,  
καλύτερα: παντοδύναμος, εἶναι  
ὁ Ἔρως ὡς σύνολο, καὶ στις δυο υποστάσεις  
του,  
ὅμως ὁ Ἔρως που δέχεται λατρεία  
με σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη  
καὶ στον δικό μας  
καὶ στον κόσμο των θεῶν,  
ετούτος ἔχει τὴν ἀπόλυτη παντοδυναμία  
καὶ κάθε ευτυχία  
μας εξασφαλίζει  
καὶ τὴν αμοιβαία φιλία,  
τόσο με τους συνανθρώπους μας,  
ὅσο καὶ με τους ἀνώτερους ἀπὸ μας θεοὺς.

Μτφρ. Η. Σπυρόπουλος

«Ο έρωτας όμως είναι αναλλοίωτος, ούτε γερνούσε ούτε γερνά· φτερωτός τοξότης, εξακολουθεί να γλιστρά και να ξεφεύγει ακόμη και από τον χρόνο, αφού αυτός γεννήθηκε πριν από τον Κρόνο, που ως Χρόνος καταβροχθίζει τα παιδιά του, όπως ο Χρόνος κάνει με όλους εμάς. Η μόνη διαφυγή από την τρέλα του Έρωτα είναι η μετατροπή του σε *φιλότητα*, σε αγάπη, που μπορεί να έχει διάρκεια και που με το χρόνο μεγαλώνει. Άλλωστε, για να μπορέσω να δώσω σχηματικά μια νέα εικόνα, το ρήμα που σε καμία άλλη γλώσσα του κόσμου δεν αρχίζει και δεν τελειώνει με το πρώτο και το τελευταίο γράμμα της αλφαβήτου είναι το ελληνικό **ΑγαπΩ, που αρχίζει από το Άλφα και τελειώνει στο Ωμέγα**. Μέσα σ' αυτό εμπεριέχεται όλη η δύναμη του κόσμου των συναισθημάτων, ο κύκλος της αρχής και του τέλους.»

Από τον Οδηγό της Έκθεσης

**Σημείωση:** Τα κείμενα και οι εικόνες προέρχονται από τον Οδηγό της Έκθεσης Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΣΙΟΔΟ ΕΩΣ ΤΟΝ 4ο αι. μ.Χ. ΕΡΩΣ Από τη Θεογονία του Ησιόδου στην ύστερη Αρχαιότητα Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης 10/12/2009 – 05/04/2010

Επιμέλεια αφιερώματος (ΤΟ ΒΗΜΑ, 20/12/2019):

Καθηγητής Νικόλαος Χρ. Σταμπολίδης  
Διευθυντής Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης

Αττικός ερυθρόμορφος κρατήρας με την αρπαγή της Ευρώπης. Ο Δίας, μεταμορφωμένος σε λευκό ταύρο, μεταφέρει στη ράχη του τη βασιλοπούλα από τη Φοινίκη. Ο Ερμής προηγείται δείχνοντάς τους τον δρόμο προς την Κρήτη, ενώ ο φτερωτός Έρως τούς συνοδεύει. Ομάδα του «απλούστερου στυλ». Πιθανότατα από το χέρι του Ζωγράφου του Κυνηγιού των Λαγών. 400 – 375 π.Χ. Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, αρ. ευρ. ΣΠ 26.

